

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Probatur primò conclusio ex D. Thoma in 4. A
dist. 14. qu. 2. art. 4. ad 4. ubi sic ait: *Virtus infusa & acquisita non sunt ejusdem speciei: unde cum habitus ex frequentatione operum peccati generatus, virtuti acquisita contrarius sit, non contrariatur directè virtuti infusæ.*

Probatur secundò ratione: Ad contrarietatem propriè dictam, hæc tria indispensabiliter requiruntur, quòd extrema contrarietatis sint sub eodem genere, quòd maximè distent, & quòd ab eodem subjecto se mutuo expellant: Sed hæc tria non reperiuntur inter virtutes infusas & vitia, quæcumque illa sint: Ergo nullum vitium propriè & directè contrariatur virtutibus infusis. Major patet ex supra dictis, Minor probatur. In primis enim vitia naturalia, seu quæ per se tendunt contra rationem naturalem, non maximè distant, nec maximè opponuntur virtutibus infusis, cum objecta formalia illorum vitiorum, & virtutum infusarum non sint formaliter opposita, sed objecta duntaxat materialia: nam objectum formale temperantiæ infusæ v.g. est sumptio moderata ciborum ex motivo supernaturali, ut scilicet corpus subjiciatur spiritui, ne contra legem Dei insurgat; objectum verò formale intemperantiæ naturalis, est immoderata sumptio cibi ex motivo naturali, putà ut corpus delectetur cibis: quæ objecta, ut patet, non sunt formaliter, sed tantum materialiter opposita. Deinde licet vitia contra supernaturalia, seu quæ præceptum aliquod aut motivum supernaturale in objecto respiciunt, illque opponuntur, maximè distent à virtutibus supernaturalibus & per se infusis, non tamen ab eodem subjecto se mutuo expellunt: Tum quia non est idem vitij contra supernaturalia, & virtutis per se infusæ subjectum formale; vitij quippe cujuscumque subjectum est potentia naturalis, cum entitas vitij sit naturalis, virtutis verò per se infusæ subjectum est potentia obediens, cum entitas hujus virtutis sit supernaturalis. Tum etiam, quia vitium, & virtus per se infusa illi opposita, possunt esse simul in eodem subjecto in gradibus intensis, imò intensissimis: nam si quis habens intensissimum habitum intemperantiæ, justificetur per actum intensissimum contritionis & dilectionis Dei, tunc recipiet, juxta suam dispositionem, gratiam intensissimam, & omnes virtutes infusas, ac inter eas temperantiæ, in eodem gradu intensiōnis; & sic intemperantiæ, & temperantiæ per se infusæ, erunt simul in eodem subjecto in gradibus intensissimis. Ex quo fit quod homines infecti vitij, post actum contritionis valde intensum, per quem justificantur, eandem experiantur difficultatem circa prosecutionem boni & fugam mali, quam ante justificationem patiebantur; cujus exemplum habemus in Sancta Maria Egyptiaca, quæ, ut confessæ est B. Zozimo, initio suæ conversionis, varias & frequentes in horrida solitudine carnis molestias & tentationes experta est, & vehementissimam in peccatum luxuriæ sensit inclinationem, cui tamen divinâ adjuta gratiâ semper resistit, & de hoste domestico gloriôsè triumphavit.

S. II.

Solvuntur objectiones.

7. **O**BJICIES primò contra primam conclusionem: Unum uni tantum debet esse contrarium, ut docet Aristoteles 10. Metaph. textu 17. Sed vitia, cum resistant motioni Spiritus Sancti ad bonum, quæ fit per dona, illis contrariantur: Ergo nequeunt esse contraria virtutibus.

Confirmatur: Sæpe unum vitium opponitur duabus virtutibus, ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 118. art. 3. ubi ait quod avaritia opponitur justitiæ & liberalitati: similiter una virtus opponitur duobus vitiis, ut patet in liberalitate, quæ opponitur prodigalitati & avaritiæ: Ergo si unum uni tantum sit contrarium, inter virtutem & vitium, propria contrarietas esse nequit.

8. **A**d objectionem in primis dico illud axioma, *Unum uni tantum est contrarium*, intelligendum esse de his tantum quæ directè contrariantur: Vitia autem non contrariantur directè donis Spiritus Sancti, sed indirectè tantum, cum eadem quantum ad hoc sit ratio de donis ac de virtutibus infusis, quibus vitia non contrariantur directè, sed solum indirectè, ut in secunda conclusione ostensum est.

9. **R**espondeo secundò, quod licet unum non possit sub eadem ratione pluribus contrariari, bene tamen sub diversa; & sic *vitia in quantum sunt contra bonum rationis, contrariantur virtutibus: in quantum autem sunt contra divinum instinctum, contrariantur donis*, ut ait S. Thomas supra qu. 68. art. 2. Similiter liberalitas & aliæ virtutes quæ versantur inter duo vitia extrema, secundum diversas rationes utriusque opponuntur: nam liberalitas secundum quod inclinatur ad dandum quando & ubi oportet &c. opponitur avaritiæ; ut verò inclinatur ad retinendum quando & ubi est conveniens, opponitur prodigalitati. Per quod patet ad confirmationem.

10. **O**bjicies secundò: Contraria ea sunt quæ sub eodem genere maximè distant, & ab eodem subjecto se mutuo expellunt: Sed vitium & virtus acquisita non semper maximè distant; cum sint aliquæ virtutes quæ medium tenent inter duo vitia extrema (ut liberalitas inter avaritiam & prodigalitem, magnanimitas inter præsumptionem & pusillanimitatem) medium autem non maximè distat ab extremis, imò plus distent extrema ipsa inter se, quàm à medio: Ergo vitium & virtus acquisita non semper inter se contraria sunt.

11. **R**espondeo concessa Majori, negando Minorem: & ad probationem illius dico, virtutes medias, materialiter tantum & physicè esse in medio vitiorum extremorum; formaliter verò & in genere moris, maximè ab eis distare: nam in hoc genere virtus habet rationem unius extremi inclinantis in id quod est rationi consonum: ipsa verò vitia, quantumvis inter se distantia, habent rationem alterius extremi inclinantis in id quod est rationi dissonum: in quo ambo vitia aliàs extrema conveniunt. Solutio est D. Thomæ supra qu. 64. art. 1. ubi simile argumentum ita dissolvit: *Dicendum quod virtus moralis bonitatem habet ex regula rationis: pro materia autem habet passiones vel operationes: Si ergo comparatur virtus moralis ad rationem, sic secundum id quod rationis est, habet rationem extremi unius, quod*

est conformitas: excessus verò & defectus habent rationem alterius extremi, quod est difformitas. Si verò consideretur virtus moralis secundum suam materiam: sic habet rationem mediæ, in quantum passionem reducit ad regulam rationis: unde Philosophus dicit in 2. Ethic. Virtus secundum substantiam mediæ est, in quantum regula virtutis ponitur circa propriam materiam: secundum optimum autem & bonum est extremitas, scilicet secundum conformitatem rationis. Vide Salmaticenses hic disp. 1. dubio 1. §. 2. in fine, ubi doctrinam hanc egregie confirmant & illustrant.

22. Objicies tertio contra secundam conclusionem: D. Thomas infra qu. 73. art. 4. ad 3. docet quod odium Dei directe opponitur charitati. Idem docet de spe respectu desperationis 2. 2. qu. 129. art. 6. ad 2. Item qu. 36. art. 5. ad 1. de misericordia ait, quod opponitur illi directe invidia, secundum contrarietatem principalis objecti: loquitur autem de misericordia infusa, quæ est charitatis effectus: Ergo juxta D. Thomam, aliqua vitia propriè & directe opponuntur virtutibus infusis.

23. Respondeo D. Thomam non loqui his locis de contrarietate directa ex omni capite, atque adeò simpliciter tali, sed de contrarietate directa secundum quid, nimirum ex parte objecti, ut clarè indicant verba illa in objectione adducta: secundum contrarietatem principalis objecti. Unde solum vult S. Doctor, prædicta vitia opponi charitati, spei, & misericordiam, ex parte objecti, cum versentur circa idem opposito modo: cæterum quia subjectum utrorumque non est idem formaliter; cum, ut supra dicebamus, vitij cuiuscumque subjectum sit potentia naturalis, virtutum verò infusarum, potentia obediæntialis; hinc fit, quod à contrarietate adæquata & simpliciter tali deficient.

24. Objicies quartò: Per pœnitentiam & per gratiam, & virtutes infusas ab ea dimanantes, corrumpuntur & destruuntur vitia: Ergo illa sunt directe contraria virtutibus infusis. Consequentia videtur legitima, quia præcipua contrarium lex est, ut ab eodem subjecto mutuo se expellant: unde supra conclusione 2. ex coëxistentia virtutis infusæ & vitij in gradibus intensis, probavimus illa non esse inter se directe contraria. Antecedens verò probatur primò ex D. Thoma 3. p. qu. 85. art. 2. ad 3. ubi sic ait: *Qualibet virtus specialis formaliter expellit habitum vitij oppositi, sicut albedo expellit nigredinem ab eodem subjecto: sed pœnitentia expellit omne peccatum effectivè.* Et qu. 1. de virtutibus art. 10. ad 16. hæc scribit: *Actus contritionis habet quod corrumpat habitum vitij ex virtute gratiæ: unde in eo qui habuit habitum intemperantiæ, cum converteritur, non remanet cum virtute temperantiæ infusa habitus intemperantiæ in ratione habitus, sed in via corruptionis quasi dispositio quadam &c.* Secundò probatur idem Antecedens: Scientia infusa & fides excludunt omnem errorem ab intellectu: Ergo pariter virtus infusa debet omnem habitum vitiosum ab appetitu aut voluntate circa suum objectum excludere. Tertio si gratia & virtutes infusæ vitia sibi opposita non expellerent, sequeretur quod peccator justificatus, & virtutibus infusis ornatus, poterit dici vitiosus: nam denominatio alicujus formæ, solum importat ipsum formatum ut communicatam subjecto; unde si in justificato permancant vitia, non cur ei propriam denominationem non conferant.

A Quartò sequeretur quod habitus vitiosi possent simul stare cum beatitudine; quod videtur absurdum, & repugnans statui perfectio beatitudinis. Sequela probatur: Si quis enim insignis peccator, habens plures habitus vitiosos, justificetur per baptismum, & statim moriatur, tunc ille statim erit beatus, & tamen in principio beatitudinis conservabit habitus vitiosos, si illi per gratiam & virtutes infusas in justificatione & baptismo receptas, non fuerunt exclusi: Ergo habitus vitiosi simul cum beatitudine stare poterunt.

B Respondeo primò, negando Antecedens, ad cuius primam probationem, dicendum est, primum D. Thomæ testimonium ex tertia parte Summæ Theologiæ desumptum, intelligi debere de virtutibus acquisitis, non verò de infusis: solum enim ibi declarare intendit modum quo pœnitentia expellit omnia peccata, diversum esse ab eo quo cætera virtutes expellunt unaquæque suum vitium: quia ista formaliter id præstant propter directam oppositionem circa idem objectum & subjectum; illa verò efficienter, quatenus elicit vel imperat actus satisfactorios, quos acceptans Deus, remittit offensam, & delet peccata. Ad verificandum autem hoc discrimen, non est necesse ut in omnibus virtutibus sic accidat, sed sufficit quod sic contingat in acquisitis.

C Ad aliud quod subjungitur ex questione de virtutibus, respondet Cajetanus, habitus vitiosos ex eo dici à S. Doctore corrupti & destitui per pœnitentiam & per gratiam, quia virtutes earum amittunt proprium statum & complementum vitij sub quo erant ante justificationem, adeoque pereunt formalissimè in esse vitiorum moralium, quamvis maneant quoad substantiam & intensionem physicam. Quam doctrinam & solutionem fuse explicat & defendunt Salmaticenses hic disp. 1. dubio 2. §. 3. & dicunt Cajetanum verbis illis non intendere, quod vitia per adventum virtutum infusarum amittant aliquid de sua propria & specifica ratione, aut quod non retineant propriam differentiam constitutivam essentia vitij (ut quidam putaverunt) sed quod manent ita retractata & cohibita per gratiam & virtutes, ut non retineant illum statum qui proprius est habituum vitiosorum, qui de se, & nullà cohibente gratiâ, adhærent fortiter objecto, dominantur voluntati, eamque sibi quoad prosecutionem mali & fugam boni subjiciunt.

D Ad secundam probationem Antecedentis, admissò Antecedente, nego consequentiam & paritatem. Ratio verò disparitatis est, quia fides & scientia plenè subjiciunt sibi intellectum, eique conferunt omnimodam certitudinem veritatis sciræ aut creditæ, subindeque in eo multam relinquunt inclinationem ad formandum assensum contrarium, excluduntque errorem habitualiter in talem assensum propendentem. At verò inclinatio in bonum quæ fit per virtutes infusas, non ita plenè sub initio sibi subjicit appetitum aut voluntatem, ut tollat omnem inclinationem & tendentiam ad actus sibi oppositos; atque adeò tales virtutes habitus vitiosos necessarid non excludunt, sed cum ipsis simul stare possunt in homine justificato.

E Ad tertiam nego sequelam, ut enim homo denominetur vitiosus, non sufficit quod habeat vitia quoad essentiam, sed insuper requiritur quod illa sint in subjecto sub statu complemen-

mento sibi proprio, quem modum essendi non habent in homine iustificato; ad statum enim vitiorum requiritur ut permanent non retractata, sed conservantia rationem voluntarij, sicut dum fuerunt acquisita: in iustificatione autem retractantur: hæc ratio per penitentiam, quatenus retractantur: actus peccaminosi, qui voluntariè vitia genere; unde sicut tunc non manent ut homini voluntaria, ita nec cum statu sibi proprio & conaturali.

19. Ad quartam, nego etiam sequelam: licet enim habitus vitiosi non contrariantur propriè virtutibus infusis, contrariantur tamen beatitudini, quæ est status omnium bonorum aggregatione perfectus, & sic habitus vitiosi, utpote mali in genere moris; debent tolli ante adeptionem beatitudinis, sive ante, sive post penas purgatorij.

20. Potest etiam principali argumento responderi, dato Antecedenti, negando Consequentiam: non rectè enim inferitur aliqua esse directè contraria, ex eo præcisè quod se expellant aut sint impossibilia etiam in gradibus remissis; quia hæc exclusio & impossibilitas potest ex aliis oppositionibus provenire, & reduci in contradictionem, vel oppositionem privativam. Nos autem ex coexistentia seu compossibilitate virtutis infuse & vitij, rectè in secunda conclusione probavimus non competere illis directam contrarietatem, quia exclusio & impossibilitas extremorum est proprietas contrariorum secundo modo ex quatuor traditis à Porphyrio, capite de proprio; quæ scilicet convenit omnibus contrariis, sed non solis. Unde sicut ex eo quod aliquid non sit bipes, rectè inferitur non esse hominem, non verò e contra ex eo quod aliquod animal sit bipes, bene colligitur esse hominem: ita pariter ex eo quod aliqua non se mutuo excludunt, rectè probatur non esse directè contraria; non tamen valet hic discursus: Aliqua excludunt se mutuo: Ergo sunt directè contraria.

ARTICVLVS I I.

Utrum omnia vitia, tam ea que virtutibus acquisitis, quam que infusis opponuntur, sint contra naturam hominis?

S. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

21. Dico primò, vitia opposita virtutibus acquisitis esse contra naturam hominis. Ita communiter docent Theologi cum S. Thoma hinc art. 2. ubi hanc conclusionem probat in argumento *sed contra*, ex Augustino lib. 3. de libero arbitrio sic dicente: *Omne vitium eo ipso quod vitium est, contra naturam est.* In corpore verò articuli sic discurret: *Quod est contra propriam formam per quam naturaliter agit aliqua natura, contrariatur tali naturæ; sicut quod est contrariū calori, per quem ignis naturaliter agit, contrariatur eo ipso naturæ ignis: Sed omnia vitia & peccata opposita virtutibus acquisitis, contrariantur formæ per quam homo conaturaliter agit, nimirum lumini seu dictamini rationis, quæ est propria forma naturæ rationalis in ordine ad agendum: Ergo omnia vitia & peccata opposita virtutibus acquisitis, sunt contra naturam hominis, ipsumque brutis quodammodo simi-*

Tom. III.

lem reddunt. Unde Bernardus ait quod homo per vitia & peccata, *ipsis bestiis bestialior fit*, & Boëtius in libris de consolat. Hæc ex Timotheo Loero, & aliis Platonis refert: *Avaritiâ fervet alienarum opum violentus raptor; lupò similem dixeris. Ferox atque inquietus in litigij linguam exercet; canis comparabis. Infidiator occultus subripuisse fraudibus gaudet; vulpeculis exaquetur. Ira intemperans fremit; leonis animam gestare credatur. Pavidus est, & non metuenda formidat; cervis similis habeatur. Segnis ac stupidus torpet; asinum existima. Levis & inconstans studia permutat; nil ab avibus distat. Fœdis, immundisque libidinibus mergitur; sordidâ suis voluptate detinetur.*

Aliter potest hæc ratio D. Thomæ expendi, & sub hac forma proponi. Quod contrariatur naturali inclinationi hominis, est contra illius naturam: Sed vitia opposita virtutibus acquisitis, contrariantur naturali inclinationi hominis: Ergo sunt contra illius naturam. Major patet, Minor probatur. Homo naturaliter inclinatur ad virtutes acquisitas: Ergo vitia illis opposita, contrariantur naturali inclinationi hominis. Consequentia manifesta est. Antecedens verò ostenditur primò ex D. Thoma infra qu. 4. art. 3. ubi sic ait: *Naturalis inclinatio inest cuilibet homini ad hoc quod agat secundum rationem, & hoc est agere secundum virtutem.* Secundo probatur hæc ratio quam ibidem insinuat. Unumquodque naturaliter inclinatur ad operationem convenientem sibi secundum suam formam: At operatio honesta & virtuosa est conveniens homini secundum propriam formam, cum consistat in hoc quod est vivere secundum rationem, quod est operari convenienter ad animam, ut rationalis est: Ergo homo naturaliter inclinatur ad actus honestos & virtuosos, & consequenter etiam ad virtutes quæ sunt illorum principia.

Confirmatur: Quia homo ex sua natura intellectivus est, naturaliter appetit cognitionem veri, per quam ut intellectivus perficitur: Sed homo ex natura sua, non solum est intellectivus veri, sed etiam volitivus boni honesti, quod solum est verum bonum, per cuius volitionem perficitur: Ergo homo naturaliter in volitionem boni honesti inclinatur, ac proinde in virtutes acquisitas, quæ sunt honestæ volitionis principia.

Confirmatur amplius: Inclinatio supra potentiam activam aut receptivam solum addit quod sit ad terminum perficientem & proportionatum: Unde etsi in homine detur potentia ad visionem claram Dei, & per illam maximè perficiatur, non tamen naturaliter in illam inclinatur, quia talis operatio non est viribus ejus naturalibus proportionata. Item etsi natura humana sit capax unionis hypostaticæ, & per illam perficiatur, quia tamen hæc unio non est ei proportionata, non datur in natura humana naturalis inclinatio ad illam. Non datur etiam in homine naturalis inclinatio ad formale malitiæ, quia licet non excedat proportionem potentiarum hominis, illas tamen non perficit, sed potius inficit & lædit: At homo quatenus rationalis, per virtutes acquisitas perficitur, & aliàs habet naturalem proportionem cum illis: Ergo quatenus rationalis naturaliter in virtutes illas inclinatur, subindeque vitia illis opposita, termino naturalis inclinationis contrariantur, & per consequens sunt contra ipsius naturam.

Dico secundò: Etiam vitia & peccata opposita

Z z